

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3339

Vragen van de leden **Bergkamp** en **Berndsen-Jansen** (beiden D66) aan de Staatssecretarissen van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Veiligheid en Justitie over *het bericht dat jeugdzorg niet toegerust is op Syriëgangers* (ingezonden 17 augustus 2015).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Rijn** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), mede namens de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (ontvangen 10 september 2015).

Vraag 1

Kent u de berichten «Kinderbescherming: jeugdzorg niet toegerust op Syriëgangers», en «Ze wilden naar Syrië maar zitten vast. En Nu?»^{1 2}

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw reactie op het bericht dat jeugdzorginstellingen onvoldoende zijn toegerust om jonge Syriëgangers te behandelen?

Antwoord 2

Het bericht gaat specifiek over de gesloten jeugdhulp. Een minderjarige kan worden geplaatst in een gesloten accommodatie van een instelling waarvan de gemeente waar de jongere woont capaciteit heeft ingekocht. Op dit moment vinden de opvang en behandeling plaats binnen reguliere programma's en waar nodig betrekken de instellingen kennis en kunde van buiten, bijvoorbeeld voor geestelijke begeleiding. Doordat de ervaring met deze specifieke risicogroep tot nu toe beperkt is, is de deskundigheid en het inzicht in de effectiviteit van de aanpak nog in ontwikkeling. Samen met betrokken partijen proberen we door uitwisseling van ervaringen al dan niet in ketenverband een versnelling van deskundigheid te faciliteren. Het is in de eerste plaats aan gemeenten samen met de jeugdhulpinstellingen hier inhoud aan te geven. Ik kan hen daarbij zo nodig ondersteunen. Overigens kan er niet van worden uitgegaan dat jeugdhulp – hoe dan ook toegerust – altijd in

¹ NRC Handelsblad, «Kinderbescherming: jeugdzorg niet toegerust op Syriëgangers», 14 augustus 2015, pagina 3

² NRC Handelsblad, «Ze wilden naar Syrië maar zitten vast. En Nu?», 14 augustus 2015, pagina 8

staat zal zijn jongeren te weerhouden naar oorlogsgebieden af te reizen. Dat is afhankelijk van de individuele situatie.

Vraag 3

In hoeverre kunt u zich vinden in de uitspraak van de Raad voor de Kinderbescherming dat het «frustrerend» is dat «geradicaliseerde tieners niet de zorg krijgen die zij nodig hebben», en dat het onduidelijk is in hoeverre het succesvol is om jongeren in een gesloten jeugdzorginstelling te plaatsen? Als u zich hierin kunt vinden, kunt u dan aangeven wat u voornemens bent hieraan te doen?

Antwoord 3

Indien gesignaleerd wordt dat een minderjarige zodanig dreigt te radicaliseren dat zijn veiligheid in het geding is, wordt nagegaan of jeugdhulp een bijdrage kan leveren aan vermindering van dit risico. Of dat mogelijk is, is afhankelijk van de individuele situatie. In dat geval wordt een aanpak op maat gemaakt met hulpverlening en waar mogelijk met het netwerk van de betreffende minderjarige. Indien de minderjarige zich onttrekt aan het gezag van zijn ouders en aan de hulpverlening, kan een periode van plaatsing in de gesloten jeugdhulp noodzakelijk zijn. In dat geval wordt gestreefd naar het leggen c.q. herstellen van de binding met ouders, netwerk en hulpverlening. Zodra dat het geval is kan de begeleiding buiten de gesloten jeugdhulp worden voortgezet.

Voor zover ons bekend zijn er geen geradicaliseerde minderjarigen na plaatsing en verblijf in de gesloten jeugdhulp naar het Midden-Oosten afgereisd. Er is geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de huidige werkwijze c.q. het huidige aanbod binnen de gesloten jeugdhulp op het reduceren van de risico's die samenhangen met radicalisering op de langere termijn.

Zoals hierboven aangegeven streven de betrokken partijen ernaar de deskundigheid en daarmee het zorgaanbod aan geradicaliseerde minderjarigen te vergroten. Daarnaast zijn de Raad voor de Kinderbescherming en een instelling die gesloten jeugdhulp aanbiedt, in gesprek over hun aanbod voor geradicaliseerde minderjarigen. Gemeenten bepalen zelf welke zorg zij bij welke instelling inkopen.

Vraag 4

Kunt u aangeven waaruit de behandeling die jongeren in een jeugdzorginstelling krijgen om van hun radicale denkbeelden af te komen bestaat? Zo nee, waarom niet? Kunt u aangeven in hoeverre de ouders betrokken worden bij de behandeling?

Antwoord 4

Met de Raad voor de Kinderbescherming zien wij het als een ernstig risico en bedreiging voor de ontwikkeling van een minderjarige als die zich wil aansluiten bij een terroristische organisatie zoals ISIS, zich wil vestigen in door ISIS gecontroleerd gebied en/of wil afreizen naar een oorlogsgebied. Een gesloten plaatsing kan nodig zijn om dat te voorkomen. Op dit moment vindt de opvang en behandeling plaats binnen reguliere programma's en waar nodig betrekken de instellingen kennis en kunde van buiten. In beginsel betrekken instellingen voor gesloten jeugdhulp altijd de ouders bij de behandeling van een minderjarige die daar geplaatst wordt. Er zijn ouders die vrijwillig voor hun kind een machtiging gesloten jeugdhulp aanvragen. Zij zijn doorgaans een dragende kracht. Het gaat om het gedrag dat uit radicale denkbeelden voortvloeit.

Voor geradicaliseerde jongeren die een gewelddadig extremistisch gedachtegoed aanhangen, ook wanneer deze zich in een jeugdinstantie bevinden, die openstaan voor een alternatief om te re-integreren in de samenleving buiten het jihadistische netwerk, is vanaf september 2015 een Exit-faciliteit operationeel. De Exit-faciliteit zorgt voor een op maat gemaakt traject dat kan bestaan uit – een combinatie van – individuele mentoring (bijvoorbeeld coaching op relatievaardigheden en zelfreflectie), psychologische of psychiatrische support, counseling, groepsbijeenkomsten (bijvoorbeeld «anger management») en praktische ondersteuning van het individu. Ouders zullen, waar mogelijk, worden betrokken in dit traject.

Om ouders en andere familieleden van radicaliserende of geradicaliseerde individuen te ondersteunen zal daarnaast vanaf eind september 2015 het Familiesteunpunt Radicalisering operationeel zijn. Familieleden kunnen een positieve invloed hebben op radicaliserende personen. Door hun invloed kan iemand gaan twijfelen over de radicale ideologie, een belangrijke stap in het de-radicaliseringsproces. Het Familiesteunpunt zal families handvatten geven over hoe ze met deze moeilijke situatie kunnen omgaan.

Vraag 5

Deelt u de mening dat het vastzetten van jongeren in een jeugdzorginstelling alleen succesvol kan zijn als zij ook een geschikte behandeling krijgen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kunt u aangeven hoe een geschikte behandeling vorm wordt gegeven, en welke criteria hierbij gehanteerd worden? In hoeverre worden hier (wetenschappelijke) experts bij betrokken? Zo ja, welke experts? Kunt u aangeven in hoeverre er momenteel gebruik wordt gemaakt van internationale kennis over adequate behandelingen, zodat we in Nederland gebruik kunnen maken van lessen die geleerd zijn in het buitenland?

Antwoord 5

Ja, die mening deel ik. Alleen «vastzetten» is zinloos. Of er sprake is van een geschikte behandeling kan echter niet op voorhand worden vastgesteld. Dat is afhankelijk van de individuele situatie. Die zal eerst in kaart moeten worden gebracht. Daarna kan worden vastgesteld of en zo ja welke soort jeugdhulp wenselijk is.

Voor beïnvloeding is nabijheid nodig. Voor bijna geen minderjarige is het radicaliseringsproces gelijk. Dat maakt dat er sprake moet zijn van maatwerk waar het betreft het aanbod aan de individuele jongere.

Gemeenten en instellingen kunnen hun kennis over wat een adequate behandeling kan zijn onder andere bij de vorenbedoelde faciliteiten (Familiesteunpunt en Exit faciliteit) halen, zij hebben toegang tot internationale kennis.

Zie ook de antwoorden bij de vragen 2 en 3.

Vraag 6

Kunt u aangeven in hoeverre, en op welke manier, pleegouders die een Syriëganger opnemen bijgestaan worden? Kunt u aangeven hoe de behandeling van jeugdigen in een pleeggezin eruit ziet? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 6

Bij bedoelde pleegkinderen gaat het niet om pubers, maar om jonge kinderen van ouders die op het punt stonden om uit te reizen. Die kinderen krijgen geen behandeling maar liefde, verzorging en opvoeding, gedurende de korte tijd dat zij in het pleeggezin verblijven.

Het in de NRC genoemde aantal van 9 pleegkinderen is het totaal aantal jonge kinderen dat korte tijd verbleven heeft binnen een pleeggezin, dat bij de Raad voor de Kinderbescherming bekend is tussen februari 2013 en juni 2015. Momenteel verblijven er – voor zover ons bekend – geen kinderen in een pleeggezin om deze reden.

Vraag 7

Deelt u de mening van de Raad voor de Kinderbescherming dat het isoleren van deze jongeren niet bijdraagt aan een succesvolle re-integratie in de maatschappij? Zo ja, kunt u aangeven waarom deze jongeren dan toch vaak apart gezet en behandeld worden in instellingen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

In het interview met de Raad voor de Kinderbescherming zijn anoniem voorbeelden genoemd. Deze kunnen niet worden gegeneraliseerd. Er is op dit moment in de jeugdhulp geen behoefte aan gescheiden opvang voor geradicaliseerde minderjarigen. De aantallen zijn niet groot genoeg voor een aparte groep en de vraag is of een aparte groep gewenst is. Instellingen voor jeugd- en opvoedhulp bieden een pedagogisch leefklimaat. Het is de verantwoordelijkheid van de instellingen om een leefsituatie in de groep te realiseren die gunstig is voor het welbevinden en de ontwikkeling van de opgenomen jongeren. Bepalende aspecten daarvoor zijn de relatie tussen de

groepsopvoeder en de jongeren, de opvoeding en verzorging, en de bejegening, behandeling en sfeer in de groep.

Vraag 8

Kunt u aangeven hoelang de zeven jongeren waarover gesproken wordt in het artikel al in een jeugdzorginstelling zitten? In hoeverre kunt u toelichten hoelang u het verblijf in deze instelling inschat?

Antwoord 8

Hier is sprake van een misverstand. De zeven jongeren waarover gesproken wordt zaten niet op eenzelfde moment in de gesloten jeugdhulp. Het is ook niet zo dat ze nu nog in een gesloten accommodatie verblijven. Het misverstand is mogelijk ontstaan omdat in het krantenartikel is gereflecteerd op een artikel uit oktober 2014 in *Ars Aequi*, AA20140727. In dat artikel worden zes uitspraken van kinderrechtvaarders inzake gesloten jeugdhulp besproken. De duur van het verblijf van de jongeren in jeugdhulpinstellingen verschilt en is zo kort mogelijk. Gedurende het korte verblijf is de insteek niet de-radicaliseren, maar de-engageren. Dit komt neer op het bewerkstelligen dat de minderjarigen uit het ene netwerk wordt losgeweekt en weer onder de beïnvloeding van een stabiel netwerk van familie en vrienden wordt gebracht.

Vraag 9

Kunt u aangeven in hoeveel gevallen jongeren in een instelling worden geplaatst waar zij niet behandeld worden? Kunt u voorts aangeven voor welke periode zij daar (gemiddeld) zonder passende behandeling verblijven? Indien u deze cijfers niet heeft, bent u dan bereid dit te onderzoeken? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 9

Zie bovenstaande antwoorden.

Vraag 10

Heeft u zicht op de totale omvang van het aantal jongeren die zijn «vastgezet» in een jeugdzorginstelling of in een pleeggezin, nadat ze zijn tegengehouden gedurende hun reis naar Syrië? Kunt u voor deze aantallen aangeven om hoeveel jongens en/of meisjes het gaat? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid dit te onderzoeken?

Antwoord 10

Zoals in mijn antwoord op de vragen van de leden van uw Kamer Van der Burg en Potters (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2014–2015, nr. 3338) reeds is vermeld zijn in de periode februari 2013 tot 24 juni 2015 bij de Raad voor de Kinderbescherming 49 unieke aan jihadisme gerelateerde kindzaken in onderzoek genomen. Het ging om 32 kinderen in gezinsverband en om 17 individuele minderjarige potentiële vertrekkers. Over individuele gevallen of verdere uitsplitsing doe ik geen mededelingen.

Vraag 11

In hoeverre heeft u zicht op het gedrag van jongeren, waarbij zij mogelijkerwijs het radicaliserende gedachtegoed verspreiden binnen de jeugdzorginstelling en/of het pleeggezin? Kunt u aangeven welk risico zij vormen voor leeftijdsgenoten in een jeugdzorginstelling of een pleeggezin? Heeft u zicht op de beste methoden om hiermee om te gaan? Zo nee, bent u bereid dit inzicht te vergaren via experts? Zo ja, kunt u toelichten wat deze methoden zijn?

Antwoord 11

In antwoord op vraag 7 heb ik gemeld dat de instellingen voor jeugd- en opvoedhulp een pedagogisch leefklimaat bieden en dat het de verantwoorde-lijkheid van de instellingen is om zorg te dragen voor een leefsituatie in de groep die gunstig is voor het welbevinden en de ontwikkeling van de opgenomen jongeren. Bepalende aspecten daarvoor zijn de relatie tussen de groepsopvoeder en de jongere, de opvoeding en verzorging, en de bejegening, behandeling en sfeer in de groep. Het risico van overdracht van radicale denkbeelden bestaat, maar is beheersbaar. Op dit moment vindt de opvang en behandeling plaats binnen reguliere programma's en waar nodig betrekken de instellingen kennis en kunde van buiten. Zie ook het antwoord

op vraag 3 over het bevorderen van deskundigheid. Het verspreiden van gewelddadig extremistisch gedachtegoed door geradicaliseerde jongeren speelt niet binnen de pleegzorg.

Vraag 12

In hoeverre kunt u de uitspraak in het artikel dat er «tot nu toe geen van de kinderen naar Syrië is afgereisd na vrijlating» onderschrijven?

Antwoord 12

Mij is geen informatie bekend dat er minderjarigen naar Syrië zijn afgereisd na hun verblijf in een accommodatie voor gesloten jeugdhulp.

Vraag 13

Kunt u aangeven in hoeveel gevallen er niet is gekozen een minderjarige (voorlopig) onder toezicht te stellen of tijdelijk uit huis te plaatsen, dan wel passende maatregelen te treffen, zoals gesteld in het «Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme»?

Antwoord 13

Er is iedere keer sprake van een aanpak op maat. Binnen gemeenten worden casuïstiekoverleggen gehouden waar met alle betrokkenen gekeken wordt welke aanpak het beste is.

Vraag 14

Wat is uw reactie op het antwoord van de heer Bakker van de Raad van de Kinderbescherming dat het niet eenduidig te stellen is of het verblijf in een jeugdzorgtehuis wel zin heeft?

Antwoord 14

De Raad voor de Kinderbescherming volgt de levensloop van de jongeren niet. Het is dan ook niet mogelijk om onderbouwd een uitspraak te doen over het wel of niet zin gehad hebben van een verblijf in een jeugdhulpinstelling. De Raad vraagt een plaatsing in gesloten jeugdhulp aan als dat naar de mening van de Raad noodzakelijk is. De kinderrechter spreekt de maatregel uit als daartoe de gronden aanwezig zijn.